

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [de](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

tyska

Swipe to change

Nationell lagstiftning

Tyskland

Här hittar du information om rättssystemet i Tyskland.

Det finns ingen officiell översättning av den språkversion du tittar på.

Här kommer du till en maskinöversatt version av innehållet. Maskinöversättningen tillhandahålls enbart för att bidra till förståelsen av texten. Ägaren av sidan tar inget som helst ansvar för kvaliteten på den maskinöversatta texten.

-----svenska-----bulgariskaspanskajeckiskadanskaaestniskagrekiskaengelskafranskakroatiskaitalienskalettiskalituiska
ungerskamaltesiskanederländskapolskaportugisiskarumänskaslovakiskaslovenskafinska

Förbundsrepubliken Tyskland är en demokratisk, federal och social konstitutionell stat. Förutom de grundläggande rättigheterna utgör principerna om en demokratisk, federal och social konstitutionell stat den okränkbara kärnan i Tysklands författning. Förbundsorfattningsdomstolen övervakar att författningen följs.

Rättskällor

Grundlagen (*Grundgesetz*) är den tyska författningen, som Förbundsrepubliken Tysklands rättssystem och värderingar bygger på. I grundlagen fastställs de grundläggande rättigheterna som de högsta vägledande principerna

den grundläggande strukturen och principerna för staten och statens högsta styrande organ

principerna för hur valet till förbundsdagen (*Bundestag*, det tyska parlamentets andra kammare) ska genomföras

status och rättigheter för de fritt valda ledamöterna i förbundsdagen

bestämmelser om förbunds dagens organisation och arbetsordning.

Typen av rättsliga instrument – beskrivning

De viktigaste **skriftliga källorna** i den tyska inhemska rätten är grundlagen, lagstiftning, förordningar och föreskrifter. Dessutom finns det **oskrivna rättskällor**, bl.a. de allmänna principerna i internationell rätt och sedvanerätt. Rättspraxis är i princip inte en rättskälla, även om den i praktiken spelar en viktig roll. Vissa beslut från förbundsorfattningsdomstolen (Bundesverfassungsgericht) har i sig lagverkan.

Tyskland är en förbundsrepublik som består av 16 delstater – som kallas Länder på tyska. Därför finns **förbundslagar**, som gäller i hela Tyskland, och **delstatslagar**, som endast gäller i respektive delstat. Varje delstat har sin egen författning och har inom den rättsliga ram som fastställs av grundlagen även rätt att anta lagstiftning, förordningar och föreskrifter.

Förbundsrepublikens och delstaternas **lagstiftande befogenheter** regleras i detalj i grundlagen. Lagstiftningskompetensen ligger hos delstaterna i den mån den inte har överförts till den federala nivån enligt grundlagen. De viktigaste lagstiftande befogenheterna anges i artiklarna 71–74 i grundlagen. Ytterligare lagstiftande befogenheter anges på olika ställen i grundlagen.

Förbundsrepublikens exklusiva lagstiftande makt

På de områden där förbundsrepubliken har exklusiv lagstiftande makt har delstaterna endast befogenhet att anta lagstiftning när de uttryckligen har rätt till detta enligt en förbundslag (artikel 71 i grundlagen).

Enligt artikel 73 i grundlagen har förbundsrepubliken exklusiv lagstiftande makt inom (bland annat) följande områden: alla utrikespolitiska frågor, försvar (inklusive skydd av civilbefolkningen), medborgarskap, rörelsefrihet, pass, uppehållstillstånd och identitetskort, invandring, utvandring och utlämning, valuta- och penningfrågor, det gemensamma tull- och handelsområdet, lufttransport, polissamarbete mellan förbundsrepubliken och delstaterna i brottmål samt lagstiftning om vapen och sprängämnen.

Konkurrerande lagstiftande befogenheter

På områden med konkurrerande lagstiftning (dvs. lagstiftning på förbunds nivå och på delstatsnivå) har delstaterna rätt att anta lagstiftning om förbundsrepubliken inte utövar sina lagstiftande befogenheter på samma område (artikel 72 i grundlagen). Bland de rättsliga områden som omfattas av bestämmelserna om konkurrerande lagstiftning finns bl.a. civilrätt, straffrätt och trafiklagstiftning, föreningsfrihet, lagar om utlännings uppehållstillstånd och uppehållsrätt, ekonomiska frågor, arbetslagstiftning och även vissa aspekter av konsumentskyddet. I vissa av de frågor som enligt artikel 74 i grundlagen hör till den konkurrerande lagstiftningen har förbundsrepubliken endast rätt att anta lagstiftning i de fall där frågor som t.ex. likvärdiga levnadsvillkor i hela Tyskland eller upprätthållandet av den ekonomiska enheten kräver förbundslagstiftning i det nationella intresset.

Grundlagen reglerar också konflikter mellan förbundslagar och delstatslagar. Den grundläggande regeln anges i artikel 31 i grundlagen: "Förbundslagar har företräde framför delstatslagar". Den principen gäller oavsett hierarkin för de lagar som strider mot varandra. En förbundslag har t.ex. företräde framför en delstats författning.

Rättsreglernas hierarki

Högst upp i rättsreglernas hierarki finns grundlagen. Den har företräde framför alla inhemska lagar och utgör, tillsammans med författningen, grunden för hela det tyska rättssystemet. Alla lagar som antas i Tyskland måste vara förenliga med grundlagen, både till form och till innehåll. Därför anges det i artikel 20.3 i grundlagen att lagstiftningen styrs av författningen och att den verkställande och dömande makten styrs av lag och rätt. Vid utövandet av den lagstiftande, verkställande och dömande makten är man dessutom bunden av de grundläggande rättigheter som fastställs i artiklarna 1–19 i grundlagen, som är direkt tillämplig lag (artikel 1.3). **Grundlagens företräde** är i slutändan något som förbundsorfattningsdomstolen upprätthåller. Det är endast förbundsorfattningsdomstolen som kan ogiltigförklara en rättsakt som antagits av förbunds dagens, om domstolen anser att rättsakten strider mot författningen. I artikel 79.2 fastställs att en **ändring** av grundlagen kräver två tredjedelars majoritet av förbunds dagens ledamöter och två tredjedelar av rösterna i förbundsrådet (Bundesrat, det tyska parlamentets första kammare), som är det organ där delstaterna deltar i antagandet av lagstiftning, i förbundsrepublikens förvaltning samt i EU-frågor. Vissa centrala delar av grundlagen – t.ex. Tysklands uppdelning i delstater, att delstaterna, i princip, deltar i lagstiftningsprocessen och de principer som fastställs i artiklarna 1 och 20 – får överhuvudtaget inte ändras (artikel 79.3).

De **folkrättens allmänna bestämmelser** är underställda författningen, men har företräde framför förbundsrepublikens och delstaternas lagar. Dessa allmänna bestämmelser inbegriper internationell sedvanerätt och de allmänna principerna i internationell lag, men inte internationell fördragsrätt. I grundlagen anges uttryckligen att dessa allmänna folkrättsliga bestämmelser är en integrerad del av förbundslagstiftningen, att de har företräde framför förbundslagar och att de direkt skapar rättigheter och skyldigheter för invånarna i förbundsrepublikens territoriet (artikel 25). De allmänna bestämmelser i folkrätten som har rättsverkan för den enskilda individen (dvs. bestämmelser för att skydda den enskilde) innefattar i synnerhet garantier för lämpligt rättskydd för utlänningar eller "specialitetsprincipen", som innebär att straffrättsliga förfaranden är underställda villkoren för godkännande av utlämning i den stat som begär utlämningen.

Vanlig lagstiftning är underställd författningen. Lagarna antas av förbundsdagen tillsammans med förbundsrådet. Lagförslag kan läggas fram i förbundsdagen av förbundsregeringen, förbundsrådet eller av ledamöter i **förbundsdagen** (av en parlamentsgrupp eller minst 5 % av ledamöterna). I grundlagen anges de fall där förbundsdagens slutliga antagande av en lag kräver **förbundsrådets** samtycke (enligt statistik som **förbundsrådet** har publicerat på sin webbplats antas cirka 45 % av alla lagar på det sättet). När det gäller de övriga lagar som antas av förbundsdagen har förbundsrådet endast rätt att invända mot ett lagförslag som antagits av förbundsdagen, som i sin tur kan avvisa förbundsrådets invändning. När förbundsdagen och förbundsrådet inte lyckats enas kan ett gemensamt utskott sammankallas för att samråda om lagar (medlingsutskottet). Medlingsutskottet består av lika många ledamöter från förbundsdagen och förbundsrådet (för närvarande 16 ledamöter vardera). Utskottets roll är att komma med förslag som ledamöterna kan enas om, men den kan inte fatta beslut på förbundsdagens och förbundsrådets vägnar.

Förordningar (Rechtsverordnung) är underordnade lagstiftningen och kan utfärdas av förbundsregeringen, en förbundsminister eller delstatsregeringarna.

Föreskrifter (Satzung) är i sin tur underställda förordningar och kan utfärdas av ett organ som lyder under offentlig rätt (t.ex. en kommun).

Institutionell ram

Lagstiftande myndighet

I Tysklands sköts **stiftandet av lagar** av förbundsdagens två kamrar. Förbundsdagen är därför det viktigaste lagstiftande organet. Förbundsdagen beslutar om alla lagar som faller inom förbundsrepublikens behörighet. Detta sker i en lagstiftningsprocess där även förbundsrådet deltar.

Förbundsrådet, förbundsregeringen och förbundsdagens ledamöter och parlamentariska grupper har rätt att lägga fram **förslag** till ny eller ändrad lagstiftning i förbundsdagen. Förbundsdagen debatterar och röstar om lagförslagen enligt ett noggrant reglerat förfarande.

Delstaterna ges stora statliga befogenheter enligt Tysklands federala system, och därför deltar **förbundsrådet** även i antagandet av lagstiftning. **Alla lagförslag läggs fram för omröstning** i förbundsrådet, som – beroende på vad lagförslaget handlar om – till och med kan förkasta vissa förslag.

Du hittar mer information på [förbundsdagens webbplats](#).

Lagstiftningsförfarandet

Antagande av lagstiftning

De flesta lagförslag och diskussionspunkter utarbetas av förbundsregeringen. Regeringen är det centrala verkställande organet och har därför störst erfarenhet av tillämpningen av lagstiftningen. Den har också direkt kännedom om var det behövs nya lagar i praktiken.

Förutom förbundsregeringen har dock förbundsrådet och förbundsdagens ledamöter rätt att **lägga fram lagförslag** som så småningom leder till nya lagar.

Förslag framlagda av förbundsregeringen och förbundsrådet

Om förbundsregeringen vill ändra en lag eller anta en ny lag måste förbundskanslern först lägga fram lagförslaget för **förbundsrådet**.

I regel har förbundsrådet sedan sex veckor på sig att yttra sig över lagförslaget. Regeringen kan i sin tur svara med skriftliga motargument.

Förbundskanslern skickar sedan lagförslaget till förbundsdagen med förbundsrådets kommentarer. Ett undantag från det här förfarandet är **budgetförslag**, som översänds samtidigt till förbundsrådet och förbundsdagen.

Ett liknande förfarande tillämpas när lagstiftningsinitiativ läggs fram av förbundsrådet. När en majoritet av förbundsrådets ledamöter har röstat för ett lagförslag skickas det till förbundsregeringen som yttrar sig om det, vanligen inom sex veckor, och sedan skickas det vidare till förbundsdagen. Förslag framlagda av enskilda ledamöter i förbundsdagen

Lagförslag kan också läggas fram av förbundsdagens ledamöter.

I så fall måste lagförslaget ha stöd av antingen minst en av parlamentsgrupperna eller **minst 5 % av förbundsdagens ledamöter**.

Lagförslag som läggs fram på det här sättet måste inte först läggas fram för förbundsrådet. Därför ser regeringen ibland till att särskilt **brådskande lagförslag** läggs fram av förbundsdagens parlamentsgrupper.

Distribution av diskussionsunderlag

Innan ett lagförslag kan diskuteras i förbundsdagen måste det först hänskjutas till förbundsdagens talman, och därefter registreras av den administrativa avdelningen.

Därefter skickas lagförslaget ut till alla ledamöter av förbundsdagen och förbundsrådet och till förbundsministerierna, antingen i pappersform eller i elektronisk form (vilket är vanligare).

Så snart lagförslaget har förts upp på **föredragningslistan för plenarsammanträdet** är det första skedet i parlamentets antagande klart. Lagförslaget kan då officiellt läggas fram i parlamentets **offentliga forum**.

Tre behandlingar i plenum

I regel diskuteras lagförslag tre gånger i förbundsdagens plenum. Dessa debatter kallas behandlingar.

Under första behandlingen hålls en debatt endast om presidiet (ett särskilt verkställande organ i förbundsdagen) har enats om det, eller om någon av parlamentsgrupperna begär det. Detta sker oftast när lagförslag är särskilt kontroversiella eller är av särskilt intresse för allmänheten.

Det främsta målet med första behandlingen är att utse **ett eller flera utskott** som ska behandla lagförslaget och förbereda det för andra behandlingen. Detta görs på grundval av rekommendationer från presidiet.

Om flera utskott utses ges ett av utskotten huvudansvaret för överläggningarna om förslaget och ansvarar för lagförslagets antagande i parlamentet. De övriga utskotten ombeds att yttra sig över lagförslaget.

Lagstiftningsarbete i utskotten

Det **detaljerade lagstiftningsarbetet** sker i de ständiga utskotten, som är sammansatta av ledamöter från alla parlamentsgrupper. Utskottsledamöterna sätter sig in i materialet och diskuterar det under sina sammanträden. De kan också bjuda in sakkunniga och företrädare för intressegrupper till offentliga utfrågningar.

Parallellt med utskottens arbete bildar parlamentsgrupperna **arbetsgrupper** som granskar förslagen och enas om en ståndpunkt.

Det är inte ovanligt att parlamentsgrupperna enas redan i utskotten. De flesta lagförslag behandlas i större eller mindre utsträckning genom samarbete mellan de parlamentsgrupper som hör till det regerande partiet och de som sitter i opposition.

När överläggningarna har slutförts **lägger** det huvudansvariga utskottet fram ett **betänkande för plenum** om resultatet av överläggningarna. Det beslut som utskottet rekommenderar ligger till grund för andra behandlingen, som nu inleds i plenum.

Debatt under andra behandlingen

Före andra behandlingen får alla ledamöter den publicerade **rekommendationen till beslut** i en tryckt version. De är därför väl förberedda för debatten. Parlamentsgrupperna samordnar även sina ståndpunkter än en gång vid interna sammanträden inför debatten, för att visa upp en enad front vid den offentliga andra behandlingen.

Efter den allmänna debatten kan alla bestämmelser i lagförslaget övervägas separat. I regel går dock plenum direkt till omröstning om hela lagförslaget. Alla ledamöter i förbundsdagen kan lägga fram **ändringsförslag**, som sedan behandlas i plenum. Om plenum antar ändringsförslag måste den nya versionen av lagförslaget först tryckas och delas ut. Detta förfarande kan dock förkortas om två tredjedelar av de närvarande ledamöterna samtycker till det. I så fall kan tredje behandlingen inledas direkt.

Omröstning under tredje behandlingen

Ytterligare en debatt kan hållas under tredje behandlingen om minst en parlamentsgrupp eller minst 5 procent av förbunds dagens ledamöter begär det.

I det här skedet kan enskilda ledamöter inte längre lägga fram ändringsförslag, det kan bara göras av minst en parlamentsgrupp eller minst 5 procent av förbunds dagens ledamöter. Ändringsförslagen får dessutom endast avse de ändringsförslag som antogs under andra behandlingen.

Den slutliga omröstningen hålls i slutet av tredje behandlingen. När förbunds dagens talman frågar hur många som röstar för, emot eller som vill lägga ned sina röster svarar ledamöterna genom att resa sig från sina platser.

Först när ett lagförslag har fått den majoritet som krävs i förbunds dagen skickas det till förbunds rådet som en rättsakt.

Förbunds rådets samtycke

Genom förbunds rådet deltar delstaterna i utarbetandet av alla lagförslag. Förbunds rådetts rätt att delta i lagstiftningsprocessen är noggrant fastställt.

Förbunds rådet får inte lägga fram ändringsförslag till ett lagförslag som har antagits av förbunds dagen. Men om det inte samtycker till ett förslag kan det begära att **medlingsutskottet** sammankallas. Medlingsutskottet är sammansatt av ett lika stort antal ledamöter från förbunds dagen och förbunds rådet.

För vissa lagförslag är förbunds rådetts samtycke ett obligatoriskt krav. Det gäller t.ex. lagförslag som påverkar delstaternas finanser och förvaltningsmässiga befogenheter.

När det gäller lagförslag som förbunds rådet kan göra invändningar mot har förbunds dagen befogenhet att sätta en lag i kraft även om medlingsutskottet inte har lyckats enas. Detta kräver dock en ytterligare omröstning i förbunds dagen, där förbunds dagen godkänner lagen med absolut majoritet.

Ikraftträdande

När ett lagförslag har godkänts av förbunds dagen och förbunds rådet måste det genomgå ett antal ytterligare stadier innan det kan träda i kraft.

En antagen rättsakt trycks först och skickas sedan till **förbundskanslern** och den behöriga **fackministern**, som **kontrasignerar** den.

Förbunds presidenten får sedan rättsakten för slutligt undertecknande. Han eller hon kontrollerar först att akten har antagits i **enlighet med författningen** och att den inte strider mot grundlagen. När detta har gjorts undertecknar förbunds presidenten akten och begär att den ska offentliggöras i **Tysklands officiella kungörelseorgan** (*Bundesgesetzblatt*).

Härigenom kungörs lagen. Om inget särskilt datum nämns i lagen träder den i kraft den fjortonde dagen efter offentliggörandet i Tysklands officiella kungörelseorgan.

Du hittar mer information på [förbunds dagens webbplats](#).

Rättsdatabaser

Förbunds justitie- och konsumentskyddsministeriet och förbunds justitieämbetet lägger ut nästan alla gällande förbundslagar på internet på sidan [Gesetze im Internet](#), utan kostnad så att intresserade medborgare kan ta del av dem. Lagarna läggs ut på webbplatsen Gesetze im Internet, där du kan ta del av de senaste versionerna av lagar och förordningar. De uppdateras fortlöpande av förbunds justitieämbetets dokumentationskontor.

Ett flertal viktiga lagar finns även översatta till **engelska**. På sidan [Rechtsprechung im Internet](#) läggs sedan 2010 valda avgöranden från federala författningsdomstolen, federala högsta domstolen samt förbundspatentdomsolen gratis ut på internet.

Förbunds regeringen, under ledning av förbunds ministeriet för inrikesfrågor, byggnadsverksamhet och hembygd, tillhandahåller kostnadsfritt en omfattande databas med gällande administrativa föreskrifter som utfärdats av de högsta förbunds myndigheterna på webbplatsen [Verwaltungsvorschriften im Internet](#).

Eftersom Förbunds republiken Tyskland är en federal stat publicerar varje delstat sina egna delstatslagar. Delstaterna har därför skapat egna internetjänster. För länkar till dessa, se [Justizportal des Bundes und der Länder](#) (portal för de rättsliga myndigheterna på förbunds nivå och delstats nivå).

Länkar

[Bundesgesetzblatt \(Tysklands officiella kungörelseorgan\)](#)

[Gesetze im Internet](#)

[Engelsk översättning av lagstiftning på Gesetze im Internet](#)

[Verwaltungsvorschriften im Internet](#)

[Portal för de rättsliga myndigheterna på förbunds nivå och delstats nivå](#)

[Förbunds dagen](#)

[Förbunds rådet](#)

[Tysklands förbunds regering](#)

[Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge](#)

[Bundesanzeiger](#)

Senaste uppdatering: 10/12/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.